

DRAGA MOJA BiH

Piše: Ibrahim Krzović

Začuđujući snažan otpor agresiji i barbarizmu pružili su sarajevski umjetnici: slikari, pisci, glumci, muzičari svojim radom i djelima, izložbama, koncertima, predstavama kako u samom Sarajevu tako i u inozemstvu. Njihov stav, gest i izraz probili su barijere našeg blokiranog prostora i hermetizam Zapada. Dolazeći s krvavog poprišta, mjesta sukoba dobra i zla, umjetnici, plemeniti Bošnjaci, uzvraćali su na zlo blistavim djelima čestitih ruku na krvave udarce i mračne talase koji se već stoljećima podižu u nekim mitskim prostorima i valjaju prema Bosni.

Sve ono što se dešavalo u kataklizmičnom arealu Sarajeva kao u kakvoj areni, gotovo je zaslijepilo sve drugo. Tako su neopravdano ostali u sjenci umjetnici u drugim mjestima koji su prošli kroz slična stanja, stradanja, borbu i stvaranja. Ličnost i djelo Mensura Verlaševića svjedoči o tome.

U svom osnovnom toku, Verlaševićeva misao sačuvala je svoju autonomnost jer i crteži nastali tokom ovih ratnih godina pokazuju kako je umjetnik zadržao raniju motiviku. Radi se o predmetima i oblicima uzetim dijelom iz kulturnog sloja bošnjačke prošlosti. To umjetnik čini najmanje iz dva razloga. Prvi je značenje i simbolička vrijednost predmeta koji zbog koncentracije životnih iskustava naših pređa postaju više od predmeta zračeci tom svojom metafizikom. Radi se najčešće o arhitektonskim fragmentima - starim vratima i bravama koji viđeni autorominterpretirani verističkim manirom privlače i povezuju posmatrača s njegovom prošlošću i starom likovnom kulturom.

Drugi razlog je upravo njihova likovnost. U samim oblicima ovih predmeta Verlašević otkriva onaj plastički jezik koji se razvio na prostoru islamske svijesti umjetnosti, koji nam se činio starim i mrtvim. Verlašević svojim viđenjem i umijećem oživljava mumificirano stvaralačko iskustvo. Crtež nekih starih vrata ili brave nije puko repliciranje antikviteta nego je otkrivanje strukturalne likovnosti koju su ugrađivali u konstruktivne, oblikovne i materijalne elemente stari umjetnici. Radi se o predmetima u kojima se reflektiraju estetsko-formalni elementi koji su nastali na prostorima visokih kriterija koje su postavljali tvorci arabeske. Za takvu likovnost postoji živi senzibilitet kod Bošnjaka. Svemu tome Verlašević dodaje i strukturalnost materije na kojoj je vrijeme, svojim tihim procesima, ugradilo neke fine likovne fenomene.

I u jednom i u drugom obliku ekspresije semantičkom i strukturalnom, Verlašević pokazuje mogućnosti svog talenta gradeći crteže tiho, strpljivo i minuciozno. Kad se tako gledaju njegovi crtži reklo bi se da se radi o stavu umjetnika i stvaralačkom procesu koji su određeni konceptom koji nije osjetljiv na dnevna zbivanja.

Crteži, međutim, ovaj put nose jedan zajednički naslov: DRAGA MOJA BiH-a što je parafraza poznate kompozicije s početka agresije na Bosnu i Hercegovinu. Imenovanje ratnog ciklusa crteža ovim naslovom nije naravno romantičarski rezon iako bi se sve to što Verlašević crta i izražava moglo označiti izrazom ljubavi, ljubavi prema ugroženom. Stoga ovi crteži imaju još jedan nivo izraza kojim postaju aktuelni, na svoj način angažovani, nadahnuti patriotizmom, stavom i odgovorom umjetnika na zločin urbicida.

Na većini crteža, pored već spomenutih oblika i predmeta pojavljuju se poznati arhitektonski simboli naših gradova: sahat kule, tornjevi, munare, ponegdje i cijeli objekti kao na crtežu Stolačke Begovine nekom posebnom nježnjošću izvedena je jedna od čuvenih kuća Rizvanbegovića dok je na crtežu Počitelja uzdignuto blistavo lice kuće Gavran-kapetanovića.

Na nekim crtežima zahvaćene su male panorame ili karakteristične vizure gradova kao Gradačca, Mostara, Sarajeva, Jajca a razvijene su toliko da ovi crteži postaju homage ljepoti koja to ostaje i pored svega razaranja i barbarizma. Ranjene fasade i vrhovi sahat kula, slomljene krunice šerefeta, prekinuti tonovi lukova i svojim ostacima svjedoče o nadmoći lijepog i plemenitog nad divljaštvom.

Pretežući područje interesovanja i izraza Verlašević u ovim crtežima zapravo ne mijenja ništa bitno u svom osnovnom shvatanju forme jer poruka i emotivni naboj nisu umanjili značaj procesa građenja crteža. Crteži i dalje svjedoče o osjetljivosti ruke. Vrlo suptilne tonske gradacije produkt su izuzetne manuelne kulture i dobre tradicije bosanskohercegovačke crtačke škole. Na tom temelju, od sigurnog gradiva, u ovom novom ciklusu crteža iz ratnih 1992-1994. godine Verlašević onom svom predhodnom predmetnom i imigarnom svijetu ugrađuje tragove i pečate ovog vremena, pridružujući se sve brojnijim svjedocima postojanja.

U Visokom, februara 1995.